

Kunst

omkring trolden

Nr. 5. MARTS 1993.

Informationsavis fra Museums- og kunstforeningen for Vejen og omegn

AFTENUDFLUGT

TIL MUSIKTEATRET I VEJLE OG HORSENS KUNSTMUSEUM.

Tirsdag den 25. maj.

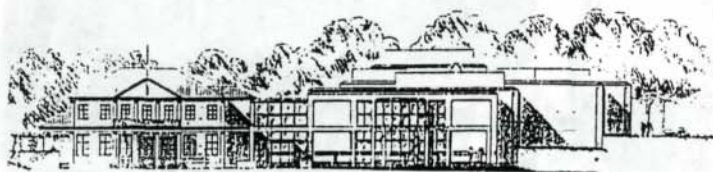
Afgang i bus fra banegårdspladsen i Vejen kl. 18.15 præcis.

Turen går direkte til Vejle. Her skal vi se det nye store musikteater, der i øvrigt åbnedes den første søndag i 1993 af daværende kulturminister, Grethe Rostbøll.

Den 6.500 kvm. store bygning, der efter sigende har kostet mellem 70-80 mio. kr., rummer 2 teatersale. I Store Sal er der plads til 1138 personer, og Jacob Gade Salen kan rumme 300. Ligeledes er der restaurant og cafe. Huset er tegnet af arkitektfirmaet Kjær & Richter, Århus.

Turens næste mål er Horsens Kunstmuseum, Lunden. Dette museum genåbnede den 28. nov. 1992 for publikum efter at have været lukket i en periode, hvor det eksisterende museum blev bygget sammen med en ny stor tilbygning, der med et slag gjorde Horsens Kunstmuseum til et af landets største. Med den nye tilbygning råder museet nu over ca. 2.400 kvm. Tilmed et af de mest velegnede og smukkeste, indvendigt som udvendigt. Opgaven med at tegne tilbygningen udførtes af Poul Schwartz Tegnastue A/S og Niels Thorup, Horsens. I museets ældste afdeling kan man opleve dansk kunst fra Eckersberg til Mogens Zieler, som museet ejer en større samling af.

Gennem de seneste år har museets leder, Claus Hagedorn-

HORSENS KUNSTMUSEUM

Olsen, opbygget en relativ stor og klart profileret samling af nutidskunst, der bl.a. rummer værker af Michael Kvium, Lars Nørgaard, Erik A. Frandsen og Dorte Dahlin.

Aftenen afsluttes med kaffe og kage i museets cafeteria.

Forventet hjemkomst kl. 22.30.

Rygning i bussen frabedes.

Prisen for hele turen incl. entre og kaffe kr. 75,- opkrævning i bussen.

Indtegning: Fra 1. maj og senest den 21. maj kl. 18 - til: Sv. Holm Larsen, Bakkevej 3, 6600 Vejen tlf. 75-360633 el. 75-360482 (museet)

De første 50 tilmeldte tilskrives buspladser, øvrige tilmeldte separat aftale.

Yderligere annoncering vedr. denne udflugt vil ikke finde sted.

Venlig hilsen

Bestyrelsen.

Museums- og kunstforeningens sensommerudflugt

er fastsat til søndag den 5. september.

Turen går til kunstmuseerne i Herning, Holstebro kunst- og kulturhistoriske museum og Holmsland Klit. Endelig program senere.

Foreningens generalforsamling er fastsat til torsdag d. 16. september.

TROLDENE I VEJEN

Det danske landskab rummer talrige bysamfund, der på et vist tidspunkt har syntes, at lidt kunst kunne være prikken over i'et.

Derimod har vi kun et eneste eksempel, hvor det er byen, der er prikken over kunsten, men Vejen by er prikken over Niels Hansen-Jacobsens kunst.

Med Alfa margarinefabrikken, Phønix Vejmaterialer, Naturgas Syd, Deutz traktorer, FDB's terminaler og mange andre industrianlæg er det efterhånden en prik, der gør meget væsen af sig. Men selv ikke landets hæsligste betonorgasme af et rådhus med tilhørende Superland og banker rækker ved det fundamentale forhold.

Den ambitiøse stationsby, der ligger som det altædende centrum i en kommune med 15.500 indbyggere, er på en mærkelig kringlet og dobbelttydig måde blevet uløseligt bundet til sit ægtefødte barn Niels Hansen-Jacobsen. Ydre omstændigheder parret med den formidable kraft i de bedste af hans værker har gjort hans kunst til Vejens centrum. Inspirationen i hans arbejde, født som den er i en oprindelig og frodig bondesøns fantasi, rammer tværs gennem bysamfundets computertikkende travlhed og fortæller om den usikkerhed, vi hver især gemmer inderst inde. Men der er mange aspekter i forholdet mellem billedhuggeren på den ene side, og den forstående og formående borgerstand i stationsbyens grå ensformighed på den anden.

Det var umiddelbart en af N. H. Jacobsens største skuffelser, at han efter årene i Paris ikke for alvor blev en anerkendt kunstner herhjemme, slet ikke i København - og i første omgang heller ikke for alvor i Vejen. De fleste af hans store statuer havde ligget opmagasineret i Christiansborgs kældre fra 1901, men da slottet skulle genopbygges måtte de flyttes i 1907, og de lå da og forfaldt i laden på

"Troldene i Vejen" blev i 1982 trykt i tidsskriftet CRAS nr. XXXII. Efter aftale med Finn Slumstrup bringes artiklen her uændret. Redaktionen

fødegården, mens forhandlingerne om, at den ambitiøse "Kunstforening for Vejen og Omegn" skulle bygge museum, strandede i Frederiksholms Kanal. I sommeren 1913 byggede kunstneren da selv et særpræget atelier med tilhørende udstilling (hvorfor atelieret også kaldtes Kunsthallen) i Skibelund, et par kilometer syd for Vejen.

Men en halv snes år senere kom han alligevel i centrum.

På den nøgne plads foran byens nyopførte elektricitetsværk skulle placeres et kølebassin, men elværkets formand, S. Willadsen, fik ideen at forklæde bassinet som et springvand Hansen-Jacobsen kunne lave, så byen samtidig "kunne have et varigt minde om hans kunst".

Efter drøftelser mellem billedhugger og sogneråd om hvorvidt der krævedes en trold eller en havfrue, fik Hansen-Jacobsen sin vilje. Han lavede en tvilling til "Trolde, der vejrer kristenkød" fra 1896. Den oprindelige trold stod da på en grund, der støder op til Jesuskirken i Valby.

Tvillingen blev den centrale figur i springvandet, som Hansen-Jacobsen lavede som en dobbelt cementkumme, hvor trolden i midten står på et fundament en anelse over vandoverfladen. Bassinet er ottekantet, og et salamanderagtigt uhyre klamrer sig til hvert hjørne, mens det spytter ind over trolden. I den ydre ottekant sidder der fire store tudser, som også sprøjter på den rasende broncetrolde. De andre uhyrer er i cement.

Ved indvielsen den 13. juni 1923 var der i den lune sommeraften samlet op mod 4000 mennesker, som hørte sognerådsformand Madsen tale om det oprindelige i Hansen-Jacobsens kunst, "en legemliggørelse af det, fantasien så i tællelysets skær", og formanden hævdede, at "vi trænger til dette og ikke mindst i stationsbyens grå ensformighed."

Relief på Vejen Rådhus.

Hovedtalen holdt Jeppe Aakjær, som så noget af renaissancens kvaliteter i dette, at "en djærv kunstner i forbindelse med en forstående og formående borgerstand af sønlig kærlighed til sin fødeby skaber noget gribende, noget storladent og skønt for alle tider."

På dato en måned senere underskrev kommunen og billedhuggeren en aftale, som dels var et gavebrev fra kunstneren, dels et tilsagn fra kommunen; en aftale som resulterede i bygningen af Vejen museum på pladsen ved springvandet - en plads som iøvrigt i billedhuggerens barndom var en del af den fædrede mark, hvor Niels gik og passede får. Dette museum, som på livstid var Hansen-Jacobsens bolig og atelier, blev i 1938 udvidet med tilbygning af Kunsthallen fra Skibelund.

Med i den tilsyneladende rørende historie hører også, at Hansen-Jacobsen i 1931 blev sin bys æresborger. Det er nu et halvt århundrede siden, og der er gået to snese år siden kunstneren døde, et par måneder efter han var fyldt 80.

Troldepringvandet er bestemt ikke Hansen-Jacobsens væsentligste arbejde. Men trolden selv har denne nordiske urkraft med en duft af jugend, der kendetegner Vejens centrum, når han er bedst. Og trolden er medansvarlig for, at bysamfundet her altså er prikken over kunsten, for trolden har sågar infiltreret byen, og dukker op alle steder.

Er der langt fra barndommens beretninger om trolden, der boede i gårdens mergelgrav og af og til trak en ko, en hest eller et får ned til sig i det isende kolde dyb og så til fritureduften på "Troldegrillen", hvor man kan få burgers, kyllinger og ristede med det hele? Er der langt fra barndomserindringer af Bjøvlundtrollens relief på den gamle kirke i Hol-

sted og til den parterede trold i kommunens våben - for slet ikke at tale om gavltrolden på det nye rådhus? Er der langt fra sognerådsformand Madsens vision om "noget der giver tanken flugt bort fra dagliglivets ofte hårde og slidsomme virkelighed" til fulderikkerne, der pisser i springvandet efter den årlige Troldefest?

"Trolde, der vejrer kristenkød" bliver i bestemte belysninger til "Trolde, der vejrer profit". Men den tregrenede klo, der ikke kunne komme ud af Niels fantasi, griber stadigvæk fast i os. For rædslen, der lurker dybt i sindet, er uforandret den samme.

Finn Slumstrup

FORÅRSUDSTILLING 1993. - OG ELVERSKUD PÅ VEJEN KUNSTMUSEUM.

I forårsudstillingen på Vejen Kunstmuseum fra den 20. marts til den 25. april deltager ikke mindre end syv kunstnere. Det er Jane Balsgaard, Merete Barker, Mette Gitz-Johansen, Merete Hansen, Bente Linnemann, Jane Reumert og Anne Vilsbøll.

Udstillingen åbnes lørdag den 20. marts kl. 14.00.
Ca. kl. 14.30 opfører Vejen Kammerkor med solister
Niels W. Gades kendte korværk Elverskud.

Værket er indøvet i denne sæson og dirigeres af Steffen Jungild. I Balladen Elverskud hævner de over naturlige væsner sig. Hr. Oluf rider en tidlig morgen ud og møder elverpigerne ved en høj. De vil have ham til at danse med dem. Men det vil han ikke, for han skal giftes næste dag. Så hævner elverpigerne sig, og han kommer hjem dødelig såret, og den unge brud har mistet sin mand før deres bryllup.

Solisterne er Lars Pedersen fra radiokoret, der spiller hr. Oluf. Olufs moder spilles af Judith M. Brandenhoff, hun er sanguddannet fra konservatoriet i Esbjerg, Hvorfra også Birgit Lyngholm kommer. Hun spiller elverkongens datter.
Orkesterstemmen spilles af Jesper Rahbæk Jespersen.

Opførelsen af Elverskud er arrangeret af Vejen Kirke.

**Bladets redaktion modtager gerne
stof fra foreningens medlemmer**

Redaktion:

Poul-Erik Hansen (ansvarshavende) og Svend Holm Larsen, Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen, tlf. 75 36 04 82/ 75 36 06 33

De to bestyrelser

Når aviserne refererer fra arrangementer holdt på Vejen Kunstmuseum, har den opmærksomme læser nok erfaret, at der hersker nogen usikkerhed om forskellen på Museumsbestyrelsen og bestyrelsen for Museums- og Kunstforeningen.

Det er der i for sig ikke noget at sige til. Det er nemlig en ganske speciel konstellation af to bestyrelser, der har sammenfaldende interesser og overlapninger i bestyrelse og aktiviteter.

Lad os først slå fast, at der er tale om TO bestyrelser, nemlig:

- Bestyrelsen for Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn, og
- Bestyrelsen for Vejen Kunstmuseum

Kunstforeningen blev stiftet i 1905 og de fremsynede bestyrelsesmedlemmer begyndte tidligt at arbejde på at få et kunstmuseum med udstillingsmuligheder, primært for Niels Hansen Jacobsens værker.

Det er en kendt sag, at også Niels Hansen Jacobsen selv ønskede dette museum for at kunne vise sine værker samlet, men at det kneb med at skaffe de økonomiske midler hertil. Sognerådet gav tilsagn om hjælp, mod at Hansen Jacobsen overdrog kommunen sine kunstværker. Det skete ved et gavebrev fra Hansen Jacobsen til Vejen kommune i 1923, efter at den nødvendige kapital var skaffet til veje, bl.a. gennem en indsamling blandt byens borgere.

I den kontrakt, der efterfølgende blev oprettet mellem Hansen Jacobsen og Vejen kommune, står følgende i pkt. 3 og 4 vedr. museets forvaltning:

" Museets forhold varetages i øvrigt af en bestyrelse på 5 medlemmer, der påser, at alle bestemmelser i gavebrevet samt i nærværende kontrakt overholdes. Den forestår enten som helhed eller ved et udvalg eventuelle indkøb af kunstværker, og hjemles i øvrigt bemyndigelse i henhold til den for sognerådet af amtsrådet til enhver tid stadfæstede forretningsorden.

Til bestyrelsen vælger sognerådet af sin midte 3 medlemmer, Hansen Jacobsen eller hustru er til deres død født medlem og har ret til at vælge det 5. medlem. Efter deres død vælges de to medlemmer uden for sognerådet af kunstakademiet. De uden for sognerådet valgte medlemmer skal bestå af 1 billedhugger og 1 maler, og de er selvskrevne medlemmer af eventuelle udvalg for indkøb af kunstværker."

Siden er bestyrelsens sammensætning ændret et par gange, således at den i dag består af 3 medlemmer valgt af byrådet og 3 medlemmer valgt af Museums- og Kunstforeningen.

De to bestyrelses sammensætning.

MUSEUMSBESTYRELSEN:

Valgperioden for bestyrelsen er 4 år, sammenfaldende med den kommunale valgperiode, og den nuværende bestyrelse er sammensat som følger:

- Fra byrådet er valgt:
- Karl Johan Søes
 - Poul Mortensen og
 - K.E. Olsen

Fra kunstforeningen er valgt:

- Frode Bertelsen
- Harry Busk (næstformand) og
- undertegnede (formand).

KUNSTFORENINGENS BESTYRELSE:

Bestyrelsen vælges for 2 år ad gangen på generalforsamling. Den består af 7 medlemmer, som p.t. er:

- Poul Verner Nielsen
- Karen Melvang
- Doris Melton Jensen
- Poul Erik Hansen
- Frode Bertelsen
- Grethe Steffensen (næstformand) og
- Svend Holm Larsen (formand)

Aktivitetsområder

Museets formål er at indsamle og udstille dansk kunst med særlig vægt på kunstreningen symbolismen, som også Niels Hansen Jacobsen repræsenterer.

Museets bestyrelse skal, inden for de kommunalt fastlagte rammer, træffe beslutninger om museets drift samt indkøb af kunstværker og desuden medvirke ved ansættelse af museumsleder.

Museumslederen har ansvaret for den daglige drift. Han arrangerer desuden skiftende udstillinger, hvor Kunstforeningen forestår festligholdelse af udstillingernes åbning.

Kunstforeningen, som har til huse i museet, har som sit formål at formidle kontakt mellem museet og byens befolkning, samt gennem diverse arrangementer at fremme interessen og forståelsen for kunst.

Foreningen udsender årligt et program, som foruden de førnævnte udstillingsåbninger omfatter koncerter, foredrag, kunstudflugter og andre kunstrelevante arrangementer.

Som man kan se, arbejder de to bestyrelser tæt sammen om stort set det samme mål, nemlig at bevare Vejen Kunstmuseum, samt at fremme kendskabet til museet og interessen for den kunst, museet repræsenterer.

Selma Jensen